

III, §§ 54 - 56

1. Παραδείγματα ερμηνευτικών ερωτήσεων

A. Ερωτήσεις ανοικτού τύπου ή ελεύθερης ανάπτυξης

1. Πώς χαρακτηρίζεται ο Σάτυρος από τον Ξενοφώντα; Να δικαιολογήσετε το χαρακτηρισμό με βάση το κείμενο.
2. *Παραδίδομεν ὑμῖν ... Θηραμένην τουτονὶ κατακεκρομένον κατὰ τὸν νόμον*: Με βάση αυτά τα λόγια του Κριτία να χαρακτηρίσετε το ήθος του.
3. *εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται*: Πώς χαρακτηρίζετε την πράξη αυτή; Ποια συναισθήματα προκαλεί;
4. *Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν ...* : Να περιγράψετε την εικόνα που παρουσίαζε το βουλευτήριο μετά από την πραξικοπηματική επέμβαση του Κριτία. Τι εξέφραζαν οι βουλευτές με τη σιωπή τους;
5. *οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε*: Ποια συναισθήματα νομίζετε ότι προκαλούσε στους παρευρισκομένους η εικόνα αυτή;
6. *Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώξομαι*: Πώς χαρακτηρίζει ο συγγραφέας το Θηραμένη με αφορμή αυτή την απάντησή του προς το Σάτυρο; Συμφωνείτε ή όχι με αυτό το χαρακτηρισμό; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
7. Πώς αντιλαμβάνεσθε τη φράση: *Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ*; Τι υπονοεῖ ο Θηραμένης;
8. Εντυπωσιακή χαρακτηρίζει ο Albin Lesky τη σκηνή της καταδίκης και της θανάτωσης του Θηραμένη, όπως την ιστορεῖ ο Ξενοφών στα Ἑλληνικά. Να προβάλετε τα βασικά χαρακτηριστικά της σκηνής και να δικαιολογήσετε με τρόπο τεκμηριωμένο το χαρακτηρισμό του Lesky.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε στο κείμενό σας ένα ρήμα συνηρημένο σε -άω / -ῶ και ένα σε -έω / -ῶ και να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο στον παρατατικό και σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα της ίδιας φωνής.
2. μάλα (§ 56): Να σχηματίσετε τα παραθετικά του επιρρηματος.
3. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων του κειμένου που δίνονται:
  - αὐτῶν (§ 54) είναι δεικτική / επαναληπτική αντωνυμία
  - τουτονί (§ 54) είναι επίρρημα / αντωνυμία
  - ἀπαγαγόντες (§ 55) είναι μετοχή ενεστώτα / μετοχή αορίστου β'
  - πράττετε (§ 55) είναι οριστική ενεστ. / προστακτική ενεστ.
  - ἀπήγαγον (§ 56) είναι παρατατικός / αόριστος β'
  - ἐπήρετο (§ 56) είναι αόριστος β' / παρατατικός
  - ἄγνοῶ (§ 56) είναι συνηρημένο σε -έω / σε -όω
  - οἷα (§ 56) είναι αναφορική / αόριστη αντωνυμία
4. I. Να συμπληρώσετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό:

<i>Ενικός</i>	<i>Πληθυντικός</i>	<i>Ενικός</i>	<i>Πληθυντικός</i>
ὁ κῆρυξ			οἱ ἔχοντες
ἡ ὄρῳσα			οἱ ὑπηρεταί
τοῦ βομοῦ			
τοῦ ἀνδρὸς			
τῆς ψυχῆς			
τῆ φωνῆ			
τὸν ἄνδρα			τοὺς ἀνθρώπους

- II. Να συμπληρώσετε τα άλλα γένη στην ίδια πτώση και αριθμό:

<i>Αρσενικό</i>	<i>Θηλυκό</i>	<i>Ουδέτερο</i>
τουτονί		
		τοῦτο
		ταῦτα
ἀναιδεστάτου		
		πλήρες

III. Να συμπληρώσετε τους άλλους βαθμούς των επιθέτων στο ίδιο γένος, πτώση και αριθμό:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
μεγάλη		
καλῶ		
πλήρες		
		θραυστάτου
		ἀναιδεστάτου

IV. Να συμπληρώσετε το ίδιο πρόσωπο και χρόνο σε όλες τις εγκλίσεις, απαρέμφατο και μετοχή (ονομ. αρσ. γένους):

Οριστική			ἐκέλευσε		εἶπεν	ἀπήγαγε
Υποτακτική						
Ευκτική				σιωπήσειε		
Προστακτική	πράττετε	ἔστω				
Απαρέμφατο						
Μετοχή						

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα ... ἀποκοιταβίσαντα εἶπεν αὐτόν: Να αναγνωρίσετε το είδος και το συντακτικό ρόλο όλων των δευτερευουσών προτάσεων του χωρίου.
2. Να αναγνωρίσετε τους εμπρόθετους προσδιορισμούς της § 54.
3. ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου (§ 54): Να αναγνωρίσετε το είδος και τη συντακτική θέση των μετοχών. Να γράψετε το υποκείμενο και το αντικείμενό τους (εάν έχουν).
4. Να αναγνωρίσετε το είδος και το συντακτικό ρόλο των απαρεμφάτων του κειμένου.

5. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των λέξεων ή των προτάσεων που δίνονται:

- *ὁ κῆρυξ* (§ 54): είναι ..... του ρήματος .....
- *τοὺς ἔνδεκα* (§ 54): είναι ..... του ρήματος .....
- *ὕμιν* (§ 54): είναι ..... του ρήματος .....
- *τουτονί* (§ 54); είναι ..... προσδιορισμός στο .....
- *τὰ ἐκ τούτων* (§ 55): είναι ..... του ρήματος .....
- *ὅτι ... παρήσαν* (§ 55): είναι δευτερεύουσα ..... πρόταση, που λειτουργεί ως .....
- *διὰ τῆς ἀγορᾶς* (§ 56): είναι εμπρ. προσδιορ. που δηλώνει .....
- *μεγάλη* (§ 56): είναι ..... προσδιορισμός στο .....
- *οἷα* (§ 56): είναι ..... του .....
- *αὐτοῦ* (§ 56): είναι γενική .....
- *ἀποθνήσκειν* (§ 56): είναι ..... απαρέμφ., που λειτουργεί ως .....
- *Κριτία* (§ 56): είναι δοτική .....
- *ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα* (§ 56): είναι δευτερεύουσα ..... πρόταση, που λειτουργεί ως .....
- *τὸ μὴ ἀπολιπεῖν* (§ 56): είναι ..... απαρέμφατο, που λειτουργεί ως .....
- *τοῦ θανάτου* (§ 56): είναι ..... στη μετοχή .....

6. Να τοποθετήσετε στον πίνακα Α τις επιρρηματικές μετοχές των §§ 54-55 ανάλογα με το είδος τους και να γράψετε στον πίνακα Β όσες από αυτές είναι απόλυτες:

Α. <i>Επιρρηματικές - συνημμένες μετοχές</i>					
<i>Αιτιολογική</i>	<i>Χρονική</i>	<i>Τελική</i>	<i>Εναντιωμ.</i>	<i>Υποθετική</i>	<i>Τροπική</i>

B.	<i>Επιρρηματικές - απόλυτες μετοχές</i>

7. Για καθένα από τους ακόλουθους όρους των προτάσεων της § 56 δίνονται τρεις συντακτικοί προσδιορισμοί ή ανάλυση μετοχής σε ισοδύναμη πρόταση. Να επιλέξετε για κάθε περίπτωση το σωστό και να συμπληρώσετε τα κενά, όπου χρειάζεται:

- *τῆ φωνῆ*   α) δοτική του μέσου στο .....
    β) δοτική του τρόπου στο .....
    γ) δοτική του οργάνου στο .....
- *ὅτι οἰμῶξιτο*   α) ειδική πρόταση, επεξήγηση στο .....
    β) ειδική πρόταση, υποκείμενο στο .....
    γ) ειδική πρόταση, αντικείμενο στο .....
- *ἀναγκαζόμενος*   α) ἐπειδὴ ἀναγκάζεται
    β) ἐπειδὴ ἀναγκασθῆ
    γ) ἐπειδὴ ἠναγκάζετο

8. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμῶξιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν (...): Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ¹⁶.

9. Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ' οἰμῶξομαι: Να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου.

¹⁶ Σάτυρος εἶπεν: ἐάν μή σιωπήσης, οἰμῶξει.

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε στη νέα ελληνική τις παρακάτω λέξεις και φράσεις:

- οὗτος κατακεκριμένος κατὰ τὸν νόμον ἐστίν (§ 54): .....
- τοῦτον ἀπαγαγόντες οὗ δεῖ, πράττετε τὰ ἐκ τούτων (§ 55): .....
- οὗτος, ὥσπερ εἰκός, ἐπεκαλεῖτο τοὺς θεοὺς (§ 55): .....
- ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν (§ 55): .....
- τὸ φρόνιμον καὶ τὸ παιγνῶδες τῆς ψυχῆς (§ 56): .....
- Κριτία τῷ καλῷ (§ 56): .....
- τοῦ θανάτου παρεστηκότος (§ 56): .....

2. Να γράψετε λέξεις απλές ή σύνθετες (ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα) της νέας ελληνικής που να έχουν το ίδιο θέμα με τα ρήματα ἔλκω και ἡγοῦμαι (πέντε λέξεις για κάθε ρήμα)¹⁷.

3. Με ποιες λέξεις του κειμένου (§§ 54-55) σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω¹⁸;

αναΐδεια, παράδοση, κρίμα, λαβή, απαγωγή, ένδεια, απρόσκλητος, γένος, ανήσυχος, σχέση, ενόραση.

¹⁷ Ἐλκυθρο, ελκτικός, ἔλκυση, ελκυστικός, ελκυστικότητα, ελκύω, ἔλξη, ρυμουλκώ, ανελκυστήρας, καθέλκυση, διελκυστίδα κ.ά. / ηγεμόνας, ηγέτης, ηγεσία, ηγετικός, ηγήτορας, ηγούμενος, καθηγητής κ.ά.

¹⁸ Ἄναιδής, παρα-δίδομι, κατα-κρίνομαι, λαμβάνω, ἀπάγω, δεῖ, ἐπι-καλοῦμαι, γίνομαι, ἡσυχία, ἔχω, ὄρω.

4. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α (§§ 54-55) με τις παράγωγες ή τις ομόρριζές της στη στήλη Β, γράφοντας μπροστά από κάθε γράμμα τον ή τους αριθμούς από τη στήλη Β. Κανένα στοιχείο της στήλης Β δεν περισσεύει¹⁹:

Α	Β
α) βουλευτήριο	1. εργολάβος
β) πλήρης	2. όραση
γ) πάρειμι	3. βούλευμα
δ) όρω	4. πληρότητα
ε) λαμβάνω	5. επανειλημμένα
	6. παρόν
	7. παρουσιαστής
	8. πληροφορώ
	9. βουλευτής
	10. πληρεξούσιος
	11. βουλευτικός
	12. αόρατος
	13. αντιληπτός
	14. διορατικός

5. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με λέξεις παράγωγες από τα διάφορα θέματα του ρήματος *όρω*, απλές ή σύνθετες. (Τα θέματα του ρήματος είναι: *Forα- = ορα-*, *οπ-*, *Fειδ- = ειδ-*, *Fiδ- = ιδ-*)²⁰.
- Συχνά βρίσκεται σε έκσταση και βλέπει .....
  - Τα βουνά και άλλες ανωμαλίες του εδάφους περιορίζουν την ..... μας.
  - Η ..... (κλάδος της Φυσικής) διδάσκει ότι το φως διαθλάται.
  - Στα Ελευσίνια μυστήρια ορίζονταν ..... (< *έφορω*), οι οποίοι παρακολουθούσαν και πρόσεχαν τη σωστή τέλεσή τους.

¹⁹ α) 3, 9, 11 β) 4, 8, 10 γ) 6, 7 δ) 2, 12, 14 ε) 1, 5, 13.

²⁰ οράματα, ορατότητα, οπτική, επόπτες, είδωλα, ύποπτο (< *ύφορω*).

- Κάποτε λατρεύονταν σαν ..... τα ξύλα, τ' άστρα και τα δέντρα. Τώρα προσκυνάνε τα αστέρια της μουσικής και του ποδόσφαιρου.
- Δεν μου εμπνέει καμιά εμπιστοσύνη. Μου φαίνεται πολύ ..... πρόσωπο.

6. Να γράψετε στην αρχαία ελληνική από ένα αντίθετο για τις παρακάτω λέξεις (§ 56): *δηλώω-ῶ, κακῶς πάσχω, σιωπάω-ῶ, ἀποθνήσκω, οἰμῶζω*²¹.

7. Να συνδέσετε τις λέξεις και φράσεις της αρχαίας (§ 56) (στήλη Α) με την απόδοσή τους στη νέα ελληνική (στήλη Β). Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν:

Α	Β
1. ἀπόφθεγμα	α) αξιαγάπητος
2. ἀγαστός	β) λένε ότι είπαν
3. τὸ φρόνιμον	γ) ἔλεγαν ότι εἶπε αυτός
4. ἔφασαν εἰπεῖν αὐτόν	δ) απαντῶ ρωτώντας
5. ἐπερωτῶ	ε) θαυμαστός
	στ) αυτοκυριαρχία
	ζ) λόγος

8. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με λέξεις που παράγονται από το ρήμα *λείπω*, απλές ή σύνθετες. (Τα θέματα του ρήματος είναι: ισχυρό *λειπ-*, με ποιοτική μεταβολή *λοιπ-*, ασθενές *λιπ-*)²²:

- η ανεπάρκεια του νερού = ...
- το υπόλειμμα, το απομεινάρι, το σώμα του νεκρού = ...
- η (ολιγόλεπτη) διακοπή = ...
- διανοητικό κενό στην επεξεργασία των ερεθισμάτων που προσλαμβάνει ο εγκέφαλος (ιατρ.) = ...
- ξαφνική και παροδική απώλεια της συνείδησης = ...

²¹ κρύπτω, εὔ πάσχω, φράζω (ὄμιλῶ), ξήω-ῶ, γελῶ.

²² λειψυδρία, λείψανο, διάλειμμα, διάλειψη, λιποθυμία, λιποτάκτης, ἔλλειψη, λειψανδρία.

- στρατιώτης που εγκαταλείπει αυθαίρετα τις τάξεις του στρατού = ...
- απουσία, ανεπάρκεια, ελάττωμα, γεωμετρικό σχήμα που προκύπτει με την πλάγια τομή κυλίνδρου = ...
- έλλειψη αρσενικού πληθυσμού, έλλειψη σπουδαίων προσώπων = ...

9. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α (§ 56) με τις λέξεις της νέας ελληνικής της στήλης Β, με τις οποίες έχει κοινό θέμα (σε σύνθεση ή μη), γράφοντας μπροστά από κάθε αριθμό της στήλης Α το ή τα γράμματα από τη στήλη Β²³:

A	B
1. <i>πίνω</i>	α) ημιθανής
2. <i>άγορά < άγείρω</i>	β) σωφρονιστήριο
3. <i>φωνή</i>	γ) προφήτης
4. <i>πάσχω</i>	δ) πένθος
5. <i>άπο-θνήσκω</i>	ε) ποτήρι
6. <i>φημί</i>	στ) πανηγύρι
7. <i>φρόνιμος</i>	ζ) επιφώνημα
	η) πάθος
	θ) αθανασία
	ι) εκφωνητής
	ια) απαθής
	ιβ) κατάφαση
	ιγ) πότης
	ιδ) συναγερμός

²³ 1ε, ιγ, 2στ, ιδ, 3ζ, ι, 4δ, η, ια, 5α, θ, 6γ, ιβ, 7β.